6.2.2023

Eduskunta
Talousvaliokunta

tav@eduskunta.fi

Asia: Talousvaliokunnan lausuntopyyntö HE 324/2022 vp

# Valtiokonttorin lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähköenergialaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi (HE 324/2022 vp)

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Valtiokonttorin lausuntoa takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähköenergialaskujen maksuaikojen pidennystä koskevan väliaikaisen lainsäädännön osalta. Hallituksen esityksen mukaan Valtiokonttori myöntäisi sähköyhtiöille korvaukset loppukäyttäjille sähköenergialaskuilla myönnetyistä sähköhyvityksistä. Valtiokonttorin vastuulle kuuluisi lisäksi omavelkaisten takausten myöntäminen sähköyhtiöiden likviditeettilainoille sekä takausten hallinnointi. Valtiokonttori toteaa esitettävien tehtävien koskevan sekä Valtiokonttorin Kansalaispalvelut -toimialaa että Rahoitus -toimialaa. Esityksen johdosta Valtiokonttori lausuu asiassa seuraavaa:

**Laki takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä:**

Hallituksen esityksen mukaan sähköyhtiön kautta maksettu sähköhyvitys korvattaisiin kyseiselle yhtiölle valtion varoista. Korvausten toimeenpanosta vastaisi esitettävän lain 8 §:n mukaan Valtiokonttori.

Korvaukset maksettaisiin sähköyhtiöille lähtökohtaisesti kolmessa erässä. Sähköhyvitysten ensimmäiseen erään perustuva korvaus maksettaisiin viimeistään 30.4.2023 ja toiseen erään perustuva korvaus viimeistään 30.6.2023. Lisäksi Valtiokonttori suorittaisi yhdessä tai tarvittaessa useammassa erässä mainittuja korvauseriä täydentäviä korvausmaksatuksia siten, että korvaukset suoritetaan viimeistään 30.11.2023 mennessä. Valtiokonttori pitää esitettyä kertaluonteisiin maksatuksiin perustuvaa menettelyä sen toimeenpanokyvyn kannalta välttämättömänä. Jatkuvaluonteisempi korvausten haku- ja maksatusprosessi edellyttäisi sujuvan toimeenpanoprosessin varmentamiseksi laajempaa järjestelmätukea, minkä rakentaminen olemassa oleviin järjestelmiin ei ole esitetyssä aikataulussa mahdollista. Jotta edellä mainittuun toimeenpanokykyyn liittyvä tavoite saavutetaan, Valtiokonttori esittää lain 8 §:n 1 momenttia kuitenkin muutettavaksi siten, ettei sille asetettaisi velvoitteita maksaa täydentäviä korvauksia useammassa erässä. Valtiokonttori suorittaisi siten kaikkiin toisen maksatuserän jälkeen ilmenneisiin uusiin hyvityksiin perustuvat korvaukset viimeistään 30.11.2023 mennessä. Valtiokonttori huomauttaa, että esitettävän lain 8 §:n 3 momenttiin sisältyy joka tapauksessa korvausten haku- ja maksatusajankohtia koskeva poikkeus. Energiaviraston sähköyhtiölle lain 5 §:n 3 momentin nojalla myöntämän poikkeusluvan mukaisesti Valtiokonttori suorittaisi maksatukset kyseiselle

sähköyhtiölle lain pääsäännön mukaisesta aikataulusta poiketen, tällöinkin enintään kolmessa erässä.

Esitettävään 8 §:n 2 momenttiin sisältyisi säädökset hakijan velvollisuudesta toimittaa Valtiokonttorille korvauksen myöntämiseksi ja maksamiseksi välttämättömät tiedot sekä oikeat tiedot lain 5 §:n mukaisista sähköhyvitysten maksatuksista. Säädöskohtaisista perusteluista ilmenevällä tavalla Valtiokonttorilla olisi oikeus saada korvausten maksatuksen sekä niiden oikeellisuuden varmentamisen kannalta välttämättömät tiedot sähköyhtiöiltä maksutta. Valtiokonttori katsoo tietojen maksuttoman luovutuksen olevan toimeenpanon kannalta erityisen merkityksellistä ja esittää, että tietojen maksuttomuutta koskeva maininta ulotettaisiin lain perustelujen lisäksi myös varsinaiseen säädökseen. Niin ikää esitettävään 8 §:n 2 momenttiin viitaten Valtiokonttori huomauttaa, että korvausten maksatus perustuisi käytännössä korvauksia hakevien sähköyhtiöiden itse ilmoittamiin tietoihin. Valtiokonttorin on maksatuksen viivytyksettömän aikataulutavoitteen johdosta käytännössä mahdotonta varmentaa esitettyjen hyvitystietojen paikkansapitävyyttä kattavasti maksatuksen yhteydessä. Tästä johtuen tarkastustoimenpiteiden painopiste olisi välttämättä jälkikäteisissä tarkastustoimenpiteissä. Esitettyjen tietojen varmentamiseksi Valtiokonttori pitääkin tärkeänä laissa esitettyä vaatimusta, jonka mukaan korvauksen hakijan on toimitettava Valtiokonttorille niiden tilikausien tarkastetut tilinpäätökset, joiden aikana se on maksanut hyvityksiä loppukäyttäjille.

Sähköhyvitysten korvaamiseen sähköyhtiöille sovellettaisiin esitettävän 8 §:n 4 momentin mukaan valtionavustuslakia (688/2001) sen 20 §:n 2 momenttia lukuun ottamatta. Kyseisten korvausten luonteesta johtuen Valtiokonttori esittää harkittavaksi myös valtionavustuslain 6 a luvun valtionavustustoiminnan tietovarantoa koskevien säännösten rajaamista soveltamisalan ulkopuolelle.

**Laki sähköenergialaskujen maksuajan pidentämisestä ja sähköyhtiöiden maksuvalmiuden väliaikaisesta tukemisesta:**

Valtiokonttori hoitaa keskitetysti suurinta osaa Suomen valtion rahoitustoimista. Valtiokonttori hallinnoi muun muassa valtion välillisiä vastuita. Hallinnoitavien takauksien ja takuiden määrä on yhteensä noin 66 miljardia euroa.

Valtiokonttori pitää tarpeellisena esitettyä omavelkaista takausta sähköyhtiöiden likviditeettilainoille. Valtiokonttorin näkemyksen mukaan omavelkaisten takausten myöntäminen sähköyhtiöiden likviditeettilainoille sopii luontevana osana osaksi Valtiokonttorin nykyisiä tehtäviä. Takausten myöntäminen on Valtiokonttorille uusi tehtävä, mutta olemassa olevat järjestelmät ja prosessit soveltuvat myös tämän uuden tehtävän hoitoon. Muilta osin sähköyhtiöiden likviditeettilainoille myönnettävien takausten hallinnointi ja takauskorvausten maksaminen sekä takaisinperintä vastaavat jo olemassa olevia valtion takauksiin liittyviä tehtäviä.

Valtiontakaus on 6 §:n 1 momentissa ehdotettu annettavaksi omavelkaisena. Valtiokonttorin näkemyksen mukaan takauksen omavelkainen luonne on omiaan edistämään lainsäädännön tavoitteiden toteutumista. Valtiokonttori kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetulla lailla Valtiokonttorille asetetaan huomattava selvittämisvastuu muun muassa asiakkaille myönnettävistä

maksuaikapidennyksistä sähköyhtiölle aiheutuvan maksuvalmiustarpeen arvioimisesta. Laaja selvittämisvastuu edellyttää väistämättä lisäresursseja Valtiokonttorille.

**Lopuksi:**

Hallituksen esityksen viranomaisvaikutuksia koskevassa kappaleessa 4.2.3 sähköhyvitysten toimeenpanon on arvioitu aiheuttavan Valtiokonttorille lisäkustannuksia 745 000 euroa. Valtiokonttori on toimeenpanoprosessia koskevien suunnitelmien täsmentyessä kiinnittänyt erityistä huomiota korvausten laajan jälkikäteisen tarkastustoiminnan sekä raportoinnin tarpeisiin. Kyseisiin toimintoihin on mahdollista hyödyntää data-analytiikkaa, mutta pääosin toiminnan luonne olisi manuaalista työtä. Tarkastus- ja raportointitoimintaa tehtäisiin kattavasti vuoden 2024 ensimmäisellä puoliskolla. Valtiokonttorin Kansalaispalvelut -toimialalle sähköhyvityksiin liittyvien korvausten toimeenpanosta aiheutuva kustannusarvio on näin ollen täsmentynyt 1 200 000 euroon.

Lakiesityksessä ei ole käsitelty erikseen Valtiokonttorin Rahoitus -toimialalle sähköyhtiöiden likviditeettilainojen takausten myöntämisestä ja hallinnoinnista aiheutuvia kustannuksia. Valtiokonttorin arvion mukaan Rahoitus -toimialalle aiheutuu kyseisten tehtävien toimeenpanosta 130 000 euron kustannus. Valtiokonttori kiinnittää talousvaliokunnan huomiota kyseisiin toimeenpanoprosessin kannalta välttämättömiin määrärahatarpeisiin sekä erityisesti toimeenpanotyöstä seuraavien pidempiaikaisten jälkitöiden huomioimiseen Valtiokonttorille aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

Toimialajohtaja Liisa Räsänen

Palvelupäällikkö Tuomo Yliluoma